

T. B. M. M. TUTANAK DERGİSİ

9. Birleşim

23 . 6 . 1966 Perşembe

İçindekiler

	Sayfa	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	84	
2. — Yoklama	85	
3. — Başkanlık Divanının sunuşları	85	
1. — İstanbul Milletvekili Çetin Altan'ın, iki İranlı öğrencinin İran sınırından yurt dışı edilmelerinin, özgür yetişme eğiliminde bulunan kişilerin öldürtülmesine bile bile göz yumma niteliğinde olduğuna değinen konuşması.	85:86	
2. — 27 Mayıs 1960 tarihinden evvel bazı eski bakanların görevleri ile ilgili suçlarından soruşturma istemine dair Başkanlık tezkerelerini incelemek üzere kurulan 1 numaralı T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonunun görev süresinin uzatılmasına dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi (9/79)	86	
3. — 27 Mayıs 1960 tarihinden evvel bazı eski bakanların görevleri ile ilgili suçlardan dolayı soruşturma istemine dair Başkanlık tezkerelerini incelemek üzere kurulan 2 numaralı T. B. M. M. Soruşturma Komisyonunun görev süresinin uzatılma-		
sına dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi (9/81)		86:87
4. — Eski Bakanlardan Celâl Yardımcı, İktisat ve Ticaret Bakanlığı makamı ve eski Sanayi Bakanı Samet Ağaoğlu ile suç ortağı memurlar hakkında eski Bakanlardan Halûk Şaman ve Sanayi eski Bakanı Samet Ağaoğlu haklarındaki dosyaları incelemek üzere kurulan T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonunun görev süresinin uzatılmasına dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi (3/9, 10, 11, 12 ve 13)		87:88
5. — Eski Ticaret Bakanı Fennî İslim-yeli ve eski Bayındırlık Bakanı Arif Hikmet Onat haklarında inceleme yapmak üzere kurulan T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonunun görev süresinin uzatılmasına dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi (9/1)		88
6. — Ticaret Bakanı Cumhuriyet Senatosu Amasyt Üyesi Macit Zeren hakkında inceleme yapmak üzere kurulan T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonunun görev süresinin uzatılmasına dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi (9/2)		88:90

7. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantı İktüzüğünün 14 ve 16 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki tüzük teklifinin Cumhuriyet Senatosu Adalet ve Anayasa ve Millet Meclisi Anayasa komisyonlarından seçilecek 7 şer üyeden müteşekkil bir geçici komisyon kurulması hakkında Başkanlık Divanı sunuşu (2/282) 90:96

8. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Sanayi Bakanı Mehmet Turgut ile eski Bayındırlık Bakanı Ordu Millet-

vekili Arif Hikmet Onat hakkında Anayasanın 90 nci ve T. B. M. M. Birleşik Toplantısı İktüzüğünün 12, 14 ve 22 nci maddeleri gereğince bir Meclis soruşturması açılmasına dair önergesini incelemek üzere kurulacak Türkiye Büyük Millet Meclisi Soruşturma Hazırlık Komisyonuna üye seçimi (9/53)

96

9. — Cumhuriyet Senatosu üçte bir seçimlerinin yenilenmesi üzerine, evvelece teşekkül etmiş Soruşturma Hazırlık komisyonlarında hâsıl olan açıklara üye seçimi.

96:101

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

BİRİNCİ OTURUM

Ad okunması suretiyle yapılan yoklama sonunda salt çoğunluğun bulunmadığı anlaşıldığından bir saat sonra toplanılmak üzere Birleşime saat 15,48 de ara verildi.

Başkan	Kâtip
Başkanvekili	Zonguldak
<i>İsmail Arar</i>	<i>Sadık Tekin Müftüoğlu</i>
	Kâtip
	Kars
	<i>Âdil Kurtel</i>

İKİNCİ OTURUM

Tekrarlanan yoklama sonunda - muhalefet partili milletvekillerinin de katılımıyla - salt çoğunluğun hâsıl olduğu görüldü.

Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay, geçen tutanak üzerinde söz alarak geçen Birleşime Başkanlık eden Başkanvekilinin sözünü kesmesini ve oturumu kapatmasını tenkid etti.

Eski Ticaret Bakanı Fennî İslimyeli ve eski Bayındırlık Bakanı Arif Hikmet Onat haklarında inceleme yapmak üzere kurulan T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonunun görev süresinin 30 gün daha uzatılmasına dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi okunarak, üzerinde görüşmeler yapıldıktan sonra, kabul olundu.

Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine, gündemdeki konuların bitirilmesine kadar görüşmelere devam hususunda verdiği ve okunan önergesini geri alması üzerine,

Birleşime saat 18,40 da son verildi.

Başkan	Kâtip
Başkanvekili	Zonguldak
<i>İsmail Arar</i>	<i>Sadık Tekin Müftüoğlu</i>

Kâtip
Manisa
<i>Önel Şakar</i>

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 14,00

BAŞKAN — Ferruh Bozbeyli

KÂTİPLER : Âdil Kurtel (Kars), Sadık Tekin Müftüoğlu (Zonguldak)

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisi birleşik toplantı 9 neu Birleşimini açıyorum. Çoğunluk bulunmadığı için saat 15,00 te toplanılmak üzere birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati : 14,02

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Ferruh Bozbeyli

KÂTİPLER : Âdil Kurtel (Kars), Sadık Tekin Müftüoğlu (Zonguldak)

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisi birleşik toplantısı 9 neu Birleşimini açıyorum.

2. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama otomatik cihazla yapılacaktır. Sayın üyelerin kabul düğmelerine basmalarını rica ederim.

(Yoklama yapıldı).

BAŞKAN — Yoklama işlemi bitmiştir. Çoğunluğumuz vardır. Görüşmelere başlıyoruz.

3. — BAŞKANLIK DİVANININ SUNUŞLARI

1. — *Istanbul Milletvekili Çetin Altan'ın, iki İranlı öğrencinin İran sınırından yurt dışı edilmelerinin, özgür yetişme eğiliminde bulunan kişilerin öldürtülmesine bile bile göz yumma niteliğinde olduğuna değinen konuşması*

BAŞKAN — Sayın Çetin Altan Gündem dışı söz istemiştir. Buyurun Sayın Altan.

ÇETİN ALTAN (İstanbul Milletvekili) — Sayın Başkan, Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Hükümet Türkiye'deki İranlı talebelerden iki öğrencinin yurt dışına çıkarılmasına karar vermiştir. Hükümetin tasarrufu içerisindeki bir işlemdir bu. Ancak bu öğrenciler Yunan hududundan dışarı çıkarılmayı istedikleri ve kendileri Yunan hududuna götürüldükleri halde Ankara'dan gelen bir telgraf-la bu iki öğrencinin İran hududundan dışarı çıkarılması emredilmiş ve çocuklar oradan tek-

rar İstanbul'a geri getirilmiştir. Hiçbir dost ülkenin, komşu ülkenin işleri bizi ilgilendirmez. Ama şu da bir gerçektir ki, İran dışındaki İranlı öğrenciler, kendi siyasi rejimlerine karşı bir yön Türk hareketi içindedirler ve bir demokrasiye yönelmesini istemektedirler.

FETHİ TEVETOĞLU (Cumhuriyet Senatosu Samsun Üyesi) — Jön Türk ne demek? Komünisttir onlar. (Gürültüler).

ÇETİN ALTAN (Devamla) — Bir demokrasinin, bir Cumhuriyetin özgürlüğü içinde, aynı özgürlüğü teneffüs eden insanların özgürce düşünceleri, Avrupa'da tahsil etmiş kimseler tarafından bilinmektedir. Bir demokrasi de o demokrasinin içinde eğitilmekte olan öğrenciler o özgürlüğü özlerler ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti kendi sistemini sevmiş kişileri bu sistemden yana olmayan insanlara teslim

ederek onları öldürtemez. Bu, Devletin haysiyeti, vaktarı meselesidir ve Devletler Hukuku prensibi içinde bu böyle mütalâa edilir.

Nitekim bendenizin Hükümete yaptığım hususi müracaatta Hükümet büyük anlayış göstermiş ve bu gençlerin İran hududundan çıkartılmıyacağı hususunda bendenize teminat vermiştir. (Soldan müdahaleler). Bu bakımdan da Hükümete teşekkür ederken, bir tek sözün altını çizmeye kendimi zorunlu addetmekteyim, «Bir emrivaki şimdiye kadar olmadığı takdirde» sözü bendenize kullanılmıştır. Bir emrivakin olmamasını ve Türkiye Cumhuriyeti Demokrasisinin bünyesi içindeki özgür yetişme eğiliminden etkilenenlerin sırf bu ortamda yetiştikleri için, siyasi cinayetlere kurban göstereceklerse, Türk Devletinin asla buna alet olmamasını tekrar tekrar Hükümete teşekkürlerimle birlikte arz eder; beni dinlediğiniz için hepinize sonsuz şükranlarımı sunarım, efendim. (Orta ve sağ sıralardan alkışlar)

2. — 27 Mayıs 1960 tarihinden evvel bâzı eski bakanların görevleri ile ilgili suçlarından dolayı soruşturma istemine dair Başbakanlık tezkerelerini incelemek üzere kurulan 1 numaralı T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonunun görev süresinin uzatılmasına dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi (9/79)

BAŞKAN — Tezkerayı okutuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

19 . 1 . 1966 tarihli 103 numaralı Kararla teşkil olunan ve 27 Mayıs 1960 tarihinden evvelki bâzı eski bakanların görevleriyle ilgili suçlarından dolayı soruşturma istemine dair Anayasanın 90 ncı maddesi gereğince Meclis soruşturması açılmasının gerekli olup olmadığına dair inceleme yapmakla görevlendirilmiş bulunan ve 25 . 3 . 1966 tarihli ve 110 numaralı ve 27 Nisan 1966 tarihli ve 117 numaralı kararlarla da iki defa görev süresi uzatılmış bulunan komisyonumuz, Cumhuriyet Senatosu 1/3 seçimleri için propaganda müddetinin başlamış olması ve senatör arkadaşların seçimler için seçim bölgelerine gitmek zaruretinde bulunmaları sebebiyle görevini bitirememiştir. Dosyalar Komisyon üyeleri arkadaşlara tevzi edilmiş ve tetkikleri devam etmektedir.

T. B. M. M. Birleşik Toplantısı İktisadî hükümleri gereğince Komisyonumuzun görev süresinin sona erdiği tarihten itibaren 30 gün daha uzatılmasına karar verilmesini saygılarımla rica ederim.

T.B.M.M. 1. No. lu Soruşturma Hazırlık Komisyonu Başkanı Y.
Abbas Ali Çetin

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, 1 numaralı Soruşturma Hazırlık Komisyonu, kendi vazifesini tamamlıyabilmek için, 19 . 4 . 1966 tarihinden 19 . 5 . 1966 tarihine kadar müddetinin uzatılmasını talebetmiştir. Muhterem arkadaşlarım, Mart başından beri Meclisimizde tartışma hududunu aşan müzakereler ve araya girmiş olan Cumhuriyet Senatosu kısmî üyeliği seçimi komisyon çalışmalarında da gecikmeler meydana getirmiştir. Bu sebeple komisyonun talebettiği 19 . 4 . 1966 tarihinden 19 . 5 . 1966 tarihine kadar uzatılma hususu kabul edilmiş olsa dahi, yine bugün için zaman bakımından salâhiyetleri içinde vazifelerine devam imkânı hâsıl olmamaktadır. Bu sebeple meseleyi zaman bakımından görevli bulunmalarını temin etmek için, 19 . 4 . 1966 dan 19 . 5 . 1966, 19 . 5 . 1966 dan 19 . 6 . 1966 ya, 19 . 6 . 1966 dan 19 . 7 . 1966 tarihine kadar müddetlerinin uzatılması hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

3. — 27 Mayıs 1960 tarihinden evvelki bâzı eski bakanların görevleri ile ilgili suçlardan dolayı soruşturma istemine dair Başbakanlık tezkerelerini incelemek üzere kurulan 2 numaralı T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonunun görev süresinin uzatılmasına dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi. (9/81)

BAŞKAN — Tezkerayı okutuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

19 . 1 . 1966 tarihli 103 No. lu Kararla teşkil olunan ve 27 Mayıs 1960 tarihinden evvelki bâzı eski bakanların görevleriyle ilgili suçlarından dolayı soruşturma istemine dair Anayasanın 90 ncı maddesi gereğince Meclis soruşturması açılmasının gerekli olup olmadığına dair inceleme yapmakla görevlendirilmiş bulunan ve 25 . 3 . 1966 tarihli 3 ve 27 Nisan 1966 tarihli 118 numaralı kararlarla iki

defa görev süresi uzatılmış bulunan komisyonumuz, Cumhuriyet Senatosu (1/3) seçimleri için propaganda müddetinin başlamış olması ve senatör arkadaşların seçimler için seçim bölgelerine gitmek zaruretinde bulunmaları sebebiyle görevini bitirememiştir. Dosyalar Komisyon üyeleri arkadaşlara tevzi edilmiş ve tetkikleri devam etmektedir.

T. B. M. M. Birleşik toplantısı İçtüzük hükümleri gereğince komisyonumuzun görev süresinin sona erdiği tarihten itibaren 30 gün daha uzatılmasına karar verilmesini saygılarımla rica ederim.

T.B.M.M. 2. No. lu Soruşturma Hazırlık Komisyonu Başkanı Y. Sözcü
İzmir Milletvekili
Mustafa Uyar

REŞİT ÜLKER (İstanbul Milletvekili) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Sayın Ülker, siz bu konuda mı söz istiyorsunuz?

REŞİT ÜLKER (İstanbul Milletvekili) — Evet.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul Milletvekili) — Muhterem arkadaşlar, Meclis soruşturması gayet önemli bir murakabe vasıtasıdır. Bunu alabildiğine uzatma hali, nihayet hiç yapmamak haline müncer olur ve Anayasada bulunan ve birleşik toplantı İçtüzüğünde gösterilen bir murakabeyi yok eder. Şu anda fiilhal yine karar vereceksiniz. Fakat bu noktayı burada ifade etmek ve komisyonların bundan sonra tekrar mehil almak için geldikleri zaman şiddetli bir muhalefetle karşılaşacaklarını ifade etmek isterim.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, 1 No. lu Soruşturma Komisyonunun süresinin uzatılması mümasebetiyle ifade ettiğim husus burada da mevzu bahisdir. Komisyon 19.4.1966 dan 9.5.1966 ya kadar bir aylık mühlet istemektedir. Halbuki bugün görevli buldukları müddet içinde vazifelerini ifa edebilmeleri için 19 - 4 den 19 - 5, 19 - 5 den 19 - 6 ya; 19 - 6 dan 19.7.1966 tarihine kadar görevlerinin uzatılmasına lüzum hâsıl olmuştur. Bu hususu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Üçüncü sıradaki işimiz :

4. — *Eski Bakanlardan Celâl Yardımcı, İktisat ve Ticaret Bakanlığı makamı ve eski Sanayi Bakanı Samet Ağaoğlu ile suç ortağı memurlar hakkında eski bakanlardan Halûk Şaman ve Sanayi eski Bakanı Samet Ağaoğlu haklarındaki dosyaları incelemek üzere kurulan T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonunun görev süresinin uzatılmasına dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi (3/9, 3/10, 3/11, 3/12,3/13)*

BAŞKAN — Tezkerayı okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Yüksek Başkanlığına

19.1.1966 tarihli 104 No. lu kararla teşkil olunan ve eski Bakanlardan Celâl Yardımcı, İktisat ve Ticaret Bakanlığı makamı ve eski Sanayi Bakanı Samet Ağaoğlu ile suç ortağı memurlar hakkında ve eski Bakanlardan Halûk Şaman ve Sanayi eski Bakanı Samet Ağaoğlu haklarındaki dosyaları incelemek soruşturması istemine dair Anayasanın 90 nci maddesi gereğince Meclis soruşturması açılmasının gerekli olup olmadığına dair inceleme yapmakla görevlendirilmiş bulunan ve Başkanlık Divanını ancak 5 Mayıs 1966 tarihinde kurabilmiş bulunan komisyonumuz dosyaların tetkikine sözcümüz tarafından derhal geçmiş bulunmaktadır. Cumhuriyet Senatosu (1/3) seçimleri için propaganda müddetinin başlamış olması ve Senatör arkadaşların seçimleri için bölgelerine gitmek zaruretinde bulunmaları sebebiyle görevini bitirmek üzere T. B. M. M. Birleşik Toplantısı İçtüzük hükümleri gereğince komisyonumuzun görev süresinin sona erdiği tarihten itibaren 30 gün daha uzatılmasına karar verilmesini saygılarımla rica ederim.

T.B.M.M. 3. No. lu Soruşturma Hazırlık Komisyonu Başkanı Y. Sözcü
Afyon Karahisar Milletvekili
Mustafa Akalın

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, 104 numaralı kararla...

MUSTAFA AKALIN (Afyon Karahisar Milletvekili) — Bir hususu ifade etmek için söz istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, zaten raporumuzda ifade ediyorsunuz. 104 numaralı kararla

19 . 1 . 1966 tarihinde kurulmuş olan bu komisyona bir aylık müddetle 10 . 2 . 1966 tarihine kadar verilmiş ise de, başkan, sözcü kâtip seçimlerini ancak 5 Mayıs 1966 tarihinde yapabilmektedir.

Bu durum karşısında komisyonun süresini tesbit etmek gerekmektedir. En münasibi diğer komisyonlar da yapıldığı gibi ilk süresinin sona erdiği tarihten itibaren 193 ten 194 e; 194 ten 195 e; 195 ten, 196; 196 dan 19 . 7 . 1966 tarihine kadar bireray almak üzere süre verilmesi hususunu tasvibine arz edeceğim. Bu komisyon işini bitirmiş raporunu hazırlamıştır. Bu süreçten sonra süresi içinde raporunu vermiş olacaktır. Bundan sonraki bir tarihi toplantıda rapor görüşülecektir.

192 den 193 e; 193 ten 194 e; 194 ten 195 e; 195 ten 196ya; ve 196 dan 19 . 7 . 1966 tarihine kadar süresinin uzatılması hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. 4 neü sıramızdaki iş;

5. — *Eski Ticaret Bakanı Fennî İslimyeli ve eski Bayındırlık Bakanı Arif Hikmet Onat haklarında inceleme yapmak üzere kurulan T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonunun görev süresinin uzatılmasına dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi. (9/1)*

BAŞKAN — Tezkereyi okutuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Yüksek Başkanlığına

19 . 1 . 1966 tarihli ve 105 No. lu kararla teşkil olunan ve eski Ticaret Bakanı Fennî İslimyeli ve eski Bayındırlık Bakanı Arif Hikmet Onat haklarında görevleriyle ilgili suçlarından dolayı soruşturma istemine dair Anayasanın 90 ncı maddesi gereğince Meclis soruşturması açılmasının gerekli olup olmadığına dair inceleme yapmakla görevlendirilmiş bulunan ve 25 . 3 . 1966 tarihli 112 ve 4 Mayıs 1966 tarihli 119 numaralı kararlarla da iki defa görev süresi uzatılmış bulunan komisyonumuz, Cumhuriyet Senatosu 1/3 seçimleri için propaganda müddetinin başlamış olması ve senatör arkadaşların da seçimler için seçim bölgelerine gitmek zaruretinde bulunmaları sebebiyle görevini bitirememiştir.

T. B. M. M. Birleşik toplantısı İçtüzük hükümleri gereğince komisyonumuzun görev sü-

resinin sona erdiği tarihten itibaren 30 gün daha uzatılmasına karar verilmesini saygılarımla rica ederim.

T. B. M. M. 4 No. lu Soruşturma
Hazırlık Komisyon Başkanı Y.
Adana Senatörü
Mehmet Ünaldu

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, bu komisyon da raporunu hazırlamıştır. Ancak hazırladığı raporu görevli bulunduğu süre içerisinde hazırlanmış olmasını sağlamak için, 19 . 4 . 1966 dan 19 . 5 . 1966 ya, 19 . 5 . 1966 dan 19.6.1966 ya, 19 . 6 . 1966 dan 19 . 7 . 1966 tarihine kadar görev süresinin uzatılması hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gündemin 5 nci sıradaki işimiz :

6. — *Ticaret Bakanı Cumhuriyet Senatosu Amasya Üyesi Macit Zeren hakkında inceleme yapmak üzere kurulan T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonunun görev süresinin uzatılmasına dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi. (9/2)*

BAŞKAN — Tezkereyi okutuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Yüksek Başkanlığına

19 . 1 . 1966 tarihli 106 No. lu kararla teşkil olunan ve Ticaret Bakanı Macit Zeren hakkında Anayasanın 90 ncı maddesi gereğince Meclis soruşturması açılmasının gerekli olup olmadığına dair inceleme yapmakla görevlendirilmiş bulunan ve 25.3.1966 tarihli 109 ve 7 Nisan 1966 tarihli 116 sayılı kararlarla da görev süresi iki defa uzatılmış bulunan komisyonumuz, Cumhuriyet Senatosu 1/3 seçimleri için propaganda müddetinin başlamış olması ve senatör arkadaşların seçimler için seçim bölgelerine gitmek zaruretinde bulunmaları ve tetkiki bitmekle rapor yazılmak maksadiyle, T. B. M. M. Birleşik Toplantısı İçtüzük hükümleri gereğince komisyonumuzun görev süresinin sona erdiği tarihten itibaren 30 gün daha uzatılmasına karar verilmesini saygılarımla rica ederim.

T. B. M. M. 5 numaralı Soruşturma
Hazırlık Komisyon Başkanı Y.
Sözcü

Ordu Milletvekili
Şadi Pehlivanoglu

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım; bu komisyon da raporunu hazırlamıştır. Bundan evvelki süresi uzatılan komisyon için beyan ettiğın hususlar bunun için de varittir. Raporunu hazırlamıştır. Bu komisyonun süresinin de 19 - 4 ten 19 - 5 e; 19 - 5 ten 19 - 6 ya; 19 - 6 dan 19 . 7 . 1966 tarihine kadar uzatılması hususunu aylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım; bu arada Konya Milletvekili Sayın Seyyit Faruk Önder'in Danıştay kararlarının infaz edilmemesine göz yumduğu ve böylece Anayasanın 132 nci maddesine aykırı bir tutum içinde bulunduğu iddiasıyla Hükümet Başkanı hakkında Anayasanın 90 nci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısı İhtüzüğünün 12 nci maddesi gereğince bir Meclis soruşturması açılması hususunda verdiği önergesini incelemek üzere kurulacak T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonu, 11 . 2 . 1966 tarihinde Birleşik Toplantıda üyelerini seçmiş olduğu halde bugüne kadar gerek Başkanlık tarafından mütaaddit kereler yazılı ve grup kâtibî vasıtasıyla bildirilen şifahi beyanlara ve gerekse kendi aralarında, toplanarak bir netice almak için yapılmış teşebbüslere rağmen başkan, sözcü ve kâtibini seçememiştir. Bu husus bundan evvel aktedilmiş olan bir birleşik toplantıda Yüce Heyete sunulmuştur. Başkanlık olarak bu komisyona seçilmiş olan üyelerin kendi aralarında başkan, sözcü ve kâtiplerini seçememiş olması sebebiyle, bunları müstafi ad etmek gibi veya başkaca bir tedbirle komisyonun çalışmasını, organlarının teşkilini sağlamak gibi bir husus İhtüzükte bulunmadığından bir hal sureti telkin edilememiştir. Bu sebeple keyfiyeti ikinci defa Yüce Heyetinize arz ediyoruz. Bu komisyon üyeleri kendi aralarında toplantı, organlarını teşkil edip, kendilerine verilen görevi yapma imkânını bulamamışlardır. Kendiliklerinden ve bu komisyondan ayrıldıklarına dair her hangi bir müracaat Başkanlığa intikal etmemiştir. Durum budur. Bu durum muvacehesinde sureti halli ancak Yüce Heyetiniz bulacaktır. Bu hususu bilgilerinize arz ediyorum.

Buyurunuz, Sayın Kodamanoğlu.

NURİ KODAMANOĞLU (Yozgat Milletvekili) — Sayın Başkan, sayın üyeler; bir hukuk devletinde yüksek mahkeme kararlarının...

BAŞKAN — Bir dakika Sayın Kodamanoğlu...

Muhterem arkadaşlarım, gündemimizde kısmi Senato üyeliği seçimleri münasebetiyle ihlâl eden komisyon üyelikleri için seçimler vardır. Salonun boşaltılmamasını hassaten rica ederim.

Buyurun, Sayın Kodamanoğlu.

NURİ KODAMANOĞLU (Devamla) — Bir hukuk devletinde yüksek mahkeme kararlarının uygulanmaması gibi son derece ciddiye alınması lâzımgelen bir konuda, yine demokratik bir ülkede bir Başbakan itham edilmektedir. Bu itham doğrudur, yanlıştır, bunu inceliyeceğiz, sonunda bir karar vereceğiz. Fakat bir Başbakanı aylarca itham altında bulundurmamak böyle bir ithamın doğru olup olmadığını aramak yönünden ilgisiz kalmak gibi parlâmentonun haysiyetini, kanaatimce, zedeleyici bir tutumu teessüfle ifade etmek mecburiyetinde kaldığım için, bendenizi mâzur görmenizi dilerim. Seçilen arkadaşlarımız hiçbir mâzeret beyan edemezler, şu kadar aydan beri bir araya gelip komisyonu işler hale getirememek için... Kanaatimce bu vazifeyi yapamıyacaklarını fiilen göstermiş olan arkadaşlarımızın müstafi addedilerek böylesine ciddi bir hizmete hazır başka arkadaşlarımızı seçmenizi arz ve teklif etmek istiyorum...

Önergeme iltifatınızı dilerim, saygılarımla.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Özarda. (Sağdan, isimleri okunsun sesleri) İsimlerini okuyacağım efendim. Bu komisyona seçilmiş bulunan arkadaşlarımız : Şeref Kayalar, Ahmet Nusret Tuna, Esat Kemal Aybar, Sadık Artukmaç, Atalay Akan ve Kudret Bosuter'dir. Yalnız, Şeref Kayalar kısmi Senato üyeliği seçimi münasebetiyle yeniden Senatoya üye seçildiği için, komisyona yeniden seçilecektir. Şu anda komisyon üyesi değildir. Buyurun, Sayın Özarda.

REŞAT ÖZARDA (Aydın Milletvekili) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri ve sayın senatörler;

Bundan evvel bu konu görüşülürken fikir ve kanaatlerimi Yüce Huzurunuzda uzun boylu izah etmiş bu gibi aradan aylar geçmiş olmasına rağmen toplanıp vazife taksimi yapamıyan kimselerin bu arada işbirliği, fikir birliği yaparak olumlu bir çalışma içine giremeyeceklerinin anlaşılması dolayısıyla, bunların müstafi sayı-

larak, yerlerine yeni üyelerin seçilmesi lâzımgeldiği tezini savunmuşum. Bu hususta bu gibi hâdiseler üzerine de birçok teklifler vermişim. Fakat maalesef hepsi reddedilmiş ve işler muallakta bırakılmıştı. Binaenaleyh bu Parlâmentoda, rey çoğunluğuyla meselenin halledilemeyeceği anlaşıldıktan sonra, tüzükte gerekli değişikliği yapmak ve bu gibi tutukluklar karşısında, komisyonların normal çalışmasını sağlamak maksadıyla, Müsterek Toplantı İktüzüğünde değişiklik yapılması lâzımgeldiği kanaatine vararak çok evvel böyle bir teklifi hazırlamış ve Yüce Başkanlığa vermişim. Bundan sonra gündemin altıncı sırasında görülecek olan husus, bu gibi komisyonların çalışmasını önleyen hareketleri bertaraf edecek ve komisyonları muntazam halde çalışacak hale getirecek tedbirler tüzükte derpiş edilmiş bulunmaktadır. Bu bakımdan yine sözlerime son verirken, evvelce beyan ettiğim gibi, burada yapılacak tek iş, bugüne kadar toplanıp vazife taksimini yapamayan insanların, bundan sonra bir arada müşterek çalışmalarıyla katı delili vermiş olmaları dolayısıyla, bunları müstafi addederek, yerlerine yeni komisyon seçilmesi lâzımgeldiği kanaatini muhafaza etmekteyim. Bu yolda bir de takrir vereceğim. Tasviplerinize arz ederim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Başka söz isteyen yok. Verilmiş olan takrirleri okutuyorum.

Birleşik Toplantı Yüksek Başkanlığına

Komisyon üyeleri şimdiye kadar vazife taksimi yapmadıklarına göre, müstafi sayılmasını arz ederim.

Aydın Milletvekili
Reşat Özarda

Yüksek Başkanlığa

Başbakanla ilgili soruşturma komisyonunun müstafi addedilerek yenilerinin seçilmesini arz ve teklif ederim.

Yozgat Milletvekili
Nuri Kodamanoğlu

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, okunmuş olan iki takrir de bu üyelerin müstafi addedilmeleri hususunu derpiş etmektedir. Bu onergeleri birlikte oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şu halde sayın gruplar bu komisyona seçilecek üyeler için namzetlerini lütfen Başkanlığa

bildirsinler. Bundan sonraki toplantıda yeni komisyon üyeleri seçilecektir.

7. — *Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısı İktüzüğününün 14 ve 16 ncı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki tüzük teklifinin Cumhuriyet Senatosu Adalet ve Anayasa ve Millet Meclisi Anayasa komisyonlarından seçilecek 7 şer üyeden müteşekkil bir geçici komisyon kurulması hakkında Başkanlık Divanı sunuşu (2/282)*

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, bundan evvel hazırlamış ve kabul etmiş olduğumuz Birleşik Toplantı İktüzüğümüz, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisinden seçilen 14 üyeden müteşekkil bir Geçici Karma Komisyonunda incelenmiş bu raporu Yüksek Heyetinizde müzakeredilmişti. Biz Başkanlık olarak yine bu hususu bir tüzük tadilidir, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisinde, Cumhuriyet Senatosunda Anayasa ve Adalet Komisyonunda, Millet Meclisinde de Anayasa Komisyonundan alınacak yedişer üyeden mürekkep 14 kişilik geçici bir karma komisyonunda incelenmesi hususunu Yüce Heyetinize teklif ediyoruz. Ancak önce böyle bir komisyon kurulması hususunu oyunuzuna sunacağım, ondan sonra da 14 kişiden ibaret olması hususunu oylarınıza sunacağım.

Buyurunuz, Sayın Kırcı.

COŞKUN KIRCA (İstanbul Milletvekili) — Muhterem Başkanım, bu teklife bendenizin bir itirazım yoktur. Fakat bir hususu Yüksek Heyetin nazarı dikkatine arz etmek için söz almış bulunuyorum. Birleşik Toplantı İktüzüğünde bir madde vardır. Bu madde hükmüne göre, «Birleşik Toplantı İktüzüğünde tanzim edilmeyen hususlarda Millet Meclisinde uygulanan usuli hükümler tatbik edilir.» Burada da Anayasanın 85 nci maddesinin tatbiki mevzu bahis olacaktır. Esasen Anayasa maddesi olduğu için Birleşik Toplantı denilen teşrii heyet bakımından da muteber olduğu şüphesizdir. O da kurulacak komisyonların grupların nispi temsili esas ittihaz etmesidir. Şimdi yedi üye Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu üyeleri arasından, yedi üye de Millet Meclisi Anayasa Komisyonu üyeleri arasından seçilecek, 14 üye. Bu 14 üyenin gruplar arasındaki taksim şeklini yedi senatör için grupların

Senatodaki kuvvet oranlarına göre, yedi milletvekili üye için de grupların Millet Meclisindeki kuvvet oranlarına göre yapılmasının uygun olmayacağı kanaatindeyim. Birleşik Toplantı ayrı bir teşriî heyettir. Ayrı bir teşriî heyet olunca 14 üyenin gruplar arasındaki sureti taksiminde de Birleşik Toplantıda mevcut bulunan grupların kuvvet oranlarının bu 14 rakamı içerisinde dikkat nazarına almak iktiza eder. Bunun önemi de pratikte her iki Mecliste de, Cumhuriyet Senatosunda ve Millet Meclisinde grupu bulunmayıp Birleşik Toplantıda grupu bulunan siyasi partilerin de mevcudolduğu düşünülürse bu bakımdan da bunun ehemmiyeti artar.

İkinci bir konu, bu komisyonun seçilme işleminin nasıl yapılacağıdır. Bundan evvelki emsal, yanılmıyorsam şöyle idi: Her iki Meclisin komisyonları ayrı ayrı toplanmışlar bu üyeleri seçmişler ve bir Karma Komisyon kurulmuştur. O zaman bu komisyon Birleşik Toplantı Komisyonu olmuyor. Eğer yine Birleşik Toplantı İktüzüğü hükümlerine itibar edeceksek, yani komisyonların seçilmesinde Millet Meclisinde uygulanan kaideleri uygulayacaksa bunu böyle yapamayız gibi geliyor bana. Çünkü Millet Meclisi Anayasa Komisyonu, Millet Meclisinin bir komisyonudur, Birleşik Toplantının bir komisyonu değildir. Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu Cumhuriyet Senatosunun bir komisyonudur, Birleşik Toplantının bir komisyonu değildir. Ben, kurulacak Geçici Karma İktüzük Komisyonuna girecek üyelerden yedi milletvekilinin Millet Meclisi Anayasa Komisyonu üyesi olmasını, yedi senatörün de Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu üyesi olmasını uygun karşıyorum, ama bana öyle geliyor ki, kendi Meclisleri bünyesi içinde vazife yapmakla görevli olan komisyonlar, Birleşik Toplantı için, Birleşik Toplantı huzurunda vazife görececek bir Geçici Karma Komisyona doğrudan doğruya üye seçmemelidirler. O zaman Birleşik Toplantının dışına çıkmış oluyoruz.

Zannediyorum ben, Sayın Özarda ile netice itibariyle aynı fikirdeyim. Tekliflerine bir itirazım yoktur. Yapılması icabeden şey zannımca şudur: Muhterem Başkanlık 14 kişi üzerinden, Birleşik Toplantıda mevcut siyasi parti

grupları ve diğer grupların oranlarını tesbit eder, bu oranları ilgili gruplara bildirir. Yine Başkanlık Divanı nasıl Millet Meclisinde geçici komisyonlar kurulurken muhtelif partilerin hangi komisyonlardan üye seçilmesi gerektiğini de bir cetvelde, pratik kolaylığı gerçekleştirmek bakımından belli ediyorsa, aynı şeyi burada da yapar. Yani hangi partiden ne kadar senatör, hangi partiden ne kadar milletvekili seçilecek, bunun takdirini de, - partiler esasen bu suretle her hal ve kârda ister senatör, ister milletvekili olsun üyeleriyle temsil edilebileceklerine göre - bunun takdirini de yine Muhterem Başkanlığımıza bırakırız, Başkanlık bunu da tesbit eder. Burada alacağımız karar şu mânaya gelsin: «Parti grupları ve diğer gruplar gösterecekleri adaylarını her iki Meclisin Anayasa Komisyonu üyesi olan mensupları arasından seçmiş olsunlar.» Böylelikle hem ihtisasın icaplarına uyan bir komisyonu kurmuş oluruz, hem de bu komisyonun kuruluş tarzı ve seçiliş şekli bakımından, Birleşik Toplantının sınırları içinde kalmış oluruz. Ondan sonra bu namzetler burada gösterilir. Başka türlü Birleşik Toplantıda hareket edilemeyeceği için burada yine madem ki Millet Meclisi İktüzüğüne atıfta Birleşik Toplantı İktüzüğü, burada gizli oyla bunun seçimi yapılır. Ama her hal ve kârda seçim böylelikle Birleşik Toplantı heyeti umumiyesi tarafından yapılmış olur. Aksi halde Birleşik Toplantıda da vazife görececek olan bir komisyonu biz Birleşik Toplantının dışındaki yasama Meclislerine bağlı komisyonlar tarafından seçtirmiş oluruz ki, gerçi emsal de budur ama, zannediyorum ki, Birleşik Toplantı olmak vasfımıza en uygun hal tarzı naçizane teklif ettiğim hal tarzıdır.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, Birleşik Toplantı İktüzüğümüzün 2 nci maddesinde; «Bu türlü geçici komisyonların teşkilinde Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisinden eşit sayıda üye alınır.» hükmü vardır. Bu sebeple yedi senatör, yedi milletvekili olacaktır. Bittabi Anayasanın 85 nci maddesi burada da uygulanacak, Türkiye Büyük Millet Meclisinde grupu olan ve grup mensubu olmayanlar arasından tesbit edilecek oran dâhilinde bu komisyona üye seçilecektir. Bizim Riyaset olarak yaptı-

ğımız teklif de bundan evvel yapılmış bir usulü, tekrar Yüce Heyetin bir kararıyla meydana getirildiği için tekrar teklif etmekten ibaret olmuştur. Bundan evvel Birleşik Toplantı İktüzüğü yapılırken Cumhuriyet Senatosunun Anayasa ve Adalet Komisyonu kendi aralarından Millet Meclisinin Anayasa Komisyonu da yine orana uygun olarak kendi aralarından seçim yaparak 14 kişilik Geçici Karma İktüzük Komisyonu seçmişlerdi. Biz de daha evvel yapılmış olan bu şekli bir defa daha teklif ediyoruz Heyeti Umumiyenize. Fakat Sayın Kırca'nın ifade ettiği gibi bu seçim şekli böyle olmayıp, oranların gruplara bildirmelerinden sonra gruplar biraz evvel ifade ettiğim komisyon üyeleri arasından, kendilerine düşen oran nisbetinde namzetlerini Başkanlığa vermelerinden sonra, bu namzetler Heyeti Umumiyenizde seçilerek de bu komisyonun teşkili mümkündür, her iki hal de mümkündür. Aynı ayrı tekliflerdir. Hattâ biz daha evvel yapılmış olan bir şekli tekrar yapmak için bu teklifi getirdik. Sayın Kırca'nın teklifi oya sunulabilir.

Sayın Tahtakılıç, siz bu konuda söz mü istiyorsunuz?

AHMET TAHTAKILIÇ (İstanbul Milletvekili) — Efendim Başkanlığın bu konuda hareket tarzı üzerinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Efendim zaten eğer mütalâanız Sayın Kırca'nın mütalâasına paralel ise...

AHMET TAHTAKILIÇ (İstanbul Milletvekili) — Hayır efendim, değil.

BAŞKAN — Buyurun. Sayın Özarda siz de söz istiyorsunuz, peki efendim.

AHMET TAHTAKILIÇ (İstanbul Milletvekili) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar; işin esasında mutlaka bir hatalı tutum var. Bilirsiniz ki, vazife mesuliyeti bulunduğu zaman, Büyük Millet Meclisinin ne yapacağı meselesi görüşülüyor.

Şimdi arkadaşlar, şu orantı mevzuu ortaya girdiği müddetle yani Parlâmento, Büyük Millet Meclisini kendisine mevdu olan vazifelerden grup kararı alınmayacak bir hususta dahi, orantı mevzuunu ortadan kaldırmadığı müddetçe, Büyük Millet Meclisi cezai mesuliyette katıyen salim bir zemine geçemez. Evvelâ bu mevzu öyle bir mevzudur ki, bir bakan veya vazifelinin cezai bir mesuliyeti, vazife mesuliyeti olup olmadığını araştırarak bir komisyon

kurulacak. Bu vazife grupların vazifesi değildir. Nitekim Anayasamız bu hususta grupların karar almasını yasaklamıştır. O halde bizim asıl hatamız şu baştan beri bu orantı mevzuuna düştüğümüz bir hastalık var. Başkanlık mevzuunda düştük Anayasada sarahat olmadığı halde; şimdi de cezai mesuliyet ararken arkadaşlar gruplara diyoruz ki, komisyonunuzu seçin, adayınızı gösterin, Büyük Millet Meclisi üyeleri de adayları seçmekle mükellef telâkki ediliyor. Anayasa katıyen, kendi kendine işleyen devrî bir çarkın içinde değildir arkadaşlar. Anayasanın felsefesi vardır. Anayasa Büyük Millet Meclisi temsil vazifesiyle, yani milleti temsil vazifesiyle cezai mesuliyet arıyacağı zaman buradaki milletvekillerinin ve senatörlerin sıfatı, yalnız milleti temsil etmekten ibarettir. Yani millet namına mevzuubahsolacak bir cezai mesuliyette, vicdani kanaatlerini izhar etmek meselesidir. Binaenaleyh, komisyon üyesi seçerken de falan partiden, falan partiden değil, bütün...

COŞKUN KIRCA (İstanbul Milletvekili) — İktüzükte var.

AHMET TAHTAKILIÇ (Devamla) — İktüzük arkadaşlar, maalesef bu işi yanlış telâkki etmiştir. Grup kararı alınmayan bir hususta, orantı mevzuubahsolmaz. Bu meseleyi halletmediğimiz müddetçe bunu on defa temdidederiz, bu cezai mesuliyet meselesinde Büyük Millet Meclisi hasta bir tutum içinde kalır.

Onun için Başkanlıktan rica ediyorum, Anayasanın ruhuna metnine uygun olarak araştırma ve soruşturma mevzuunu, grup orantılarını fikrinden, İktüzüğü tadil ederek çıkarması lâzımdır. Nitekim grupların bu hususta karar alıp milletvekillerine her hangi bir şekilde reyinizi şöyle vereceksiniz demek hakkı yoktur. Her milletvekili burada falan partinin, filân partinin değil, milletin haklarını temsil eden, yemini olan bir insan sıfatı ile, yalnız cezai mesuliyet var mıdır, yok mudur, tahkikat açılması lâzım mıdır, değil midir, meselesini tetkik edecektir.

Bir defa daha bu noktayı nazarıma arz etmiştim, hüsnü kabul görmesini ve bu tadil dolaşısıyla meselenin esasının bir karara bağlanmasını hepimizden istirham ederim.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, evvelâ sunu ifade edeyim ki, mevcut tatbikat bir hastalık değildir. Bir İçtüzük hükmüdür, bunu tatbik ediyoruz.

Sayın Ahmet Tahtakılıç, «Meseleyi İçtüzük yanlış telâkki etmiştir» diye bir beyanda bulundu. İçtüzük meseleyi yanlış telâkki etmiş olsa dahi, bu yoldaki, Sayın Tahtakılıç'ın mütalâaları doğru olsa dahi mer'i olan İçtüzüktür. Sayın Tahtakılıç'ın, mütalâası değildir.

Ayrıca İçtüzüğün, Sayın Tahtakılıç'ın mütalâasına göre yanlış telâkki edildiği ifade edilen bu hükmünü tadil edilebilir, tadil teklifi verilebilir ve bu tadil teklifi de Heyeti Umumiyenizde müzakere edilir, varılacak neticede muta olarak tatbik edilir. Şu anda bizim yapacağımız iş, İçtüzük tadili ile ilgili bir komisyon teşkilidir. Bu komisyonu teşkil ederken seçimi Heyeti Umumiyede mi yapalım, yoksa komisyonlarda mı yapalımdan ibaretir. Bu konuda Sayın Özarda da söz istedi, buyurun.

REŞAT ÖZARDA (Aydın Milletvekili) — Sayın Başkan, sayın senatör ve milletvekilleri, bu eski bir kanun veya tüzük üzerinde müzakere ve münakaşa açılmış olsaydı, her arkadaşına geniş hak vermek gerekirdi. Bu İçtüzüğü bir sene evvel buradan biz çıkardık. Bu İçtüzüğün bir sene içinde tatbikatında aksaklık meydana gelmesinden her şeyden evvel hepimiz şahsan mesulüz. Bunlar hasta ve saire meselesi değil, tatbikatta meydana gelen bâzı pürüzlerin ıslahı meselesidir. Birleşik Toplantı İçtüzüğünün 29 neu maddesinde şöyle diyor: «Bu İçtüzüğün değiştirilmesi, hükümlerinin kaldırılması ve bu İçtüzüğe hüküm eklenmesi hakkındaki teklifler Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerince Birleşik Toplantı Başkanlığına verilir. Bu teklifler Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzük Geçici Karma Komisyonunda görüşülür.» Çok temenni ederdik ki, burada Geçici Karma Komisyon yerine sadece Karma Komisyon denmiş olsa idi. Her iki Meclisin müşterek bir Dilekçe Karma Komisyonu vardır. Her sene başında gerek Millet Meclisi ve gerekse, Cumhuriyet Senatosu bu komisyona kendi Meclisleri içerisinde üye seçer ve böylelikle iki Meclisten müteşekkil karma bir komisyon teşkil edilir. Şayet burada geçici kelimesi bulunmamış olsa idi, bu da her zaman Riyasete verilebilecek olan

tüzük değişikliklerini incelemek üzere, her devre başında her iki Meclis ayrı ayrı üyelerini seçer ve daimî bir İçtüzük Komisyonu mevcut olurdu. Ancak böyle değişikliklerin her zaman sık sık vukubulacağı düşünülmemiş, Geçici Komisyon denmiştir.

Şimdi bu Geçici Komisyonun kurulması, Sayın Başkanın ifade ettiği gibi, geçen sene, bu İçtüzüğün bir iki maddesini değiştirmek için kurulacak geçici ve mahdut salâhiyetli bir komisyon değil, bu tüzüğün tamamını hazırlamak için geçen sene kurulan komisyon, iki Meclisten alınmak Anayasa ve Adalet komisyonlarından yedişer üye alınmak suretiyle 14 kişilik bir komisyon kurulmuş ve bu İçtüzüğü meydana getirmiştir.

Biz bu iki Meclisin yedişer üyesinden müteşekkil olarak kurdukları komisyonda kabul edilen İçtüzüğün iki maddesini değiştirmek istiyoruz. Riyasetin buraya sunduğu teklif gayet mâkul ve yerindedir. Eski usul üzerine, yine her iki Meclisteki Anayasa, Adalet komisyonlarından 7 şer üye ayrılmak suretiyle bir Geçici Komisyon teşekkül eder ve bu komisyon, İçtüzüğün ilgili maddelerinin değiştirilmesi lâzım mı, değil mi, tezekkür eder, bir karara, neticeye varır. Böyle olmasında hiçbir mahzur yoktur. Sayın Kırcı arkadaşımızın buna pek dokunmamasını rica ederim.

Sayın Kırcı'nın fikri de muhteremdir. Diyor ki, orada komisyonlar aynı komisyonlardan partiler gösterebilir. Şimdi muhterem arkadaşlarım, parti oranı bahis konusu ise komisyonlardan verilecek üyelerin de parti oranına göre tefrik edilmesi gerekir. Elbette ona bu komisyonlar üye verirken buna riayet edilecektir. Ancak bunun yeniden aday gösterilmek suretiyle iki Meclisin toplanıp yeniden geçici bir komisyona üye seçimine gidilmesi eidden meseleyi uzatır ve şimdiye kadar gerek Millet Meclisinin kendi bünyesi içindeki çalışmalarında gerekse Cumhuriyet Senatosunun kendi bünyesi içindeki çalışmalarında geçici komisyonlar, karma komisyonlar umumiyetle kendi Meclislerinde ismen seçilmek suretiyle değil, falan falan komisyonlardan şu kadar üyenin verilmesi suretiyle seçilmesi şeklinde karara bağlanır ve o komisyonlardan tensibedilen adedde üyeler alınmak suretiyle, geçici bir komisyon kurulur.

Bu da bugüne kadar mevcut teamül ve bu İçtüzüğü meydana getiren komisyonun bizatihi kendisinin de bu şekilde vücut bulması karşısında Riyasetin teklifi ve hile yedi üye Millet Meclisinden ve yedi tane de Cumhuriyet Senatosundan olmak üzere, Anayasa ve Adalet komisyonlarından ayrılacak partilerin kuvvetleri oranında, tesbit edilecek üyelerin verilmesinde ve bu komisyonun biran evvel teşekkül edip. Sayın Ahmet Tahtakılıç'ın üzerinde önemle durduğu hususları verdiğim tadil tekliflerinde derpiş etmiş bulunuyorum, onları da biran evvel halletmek, bu iki Meclisin Tahkikat komisyonlarını çalışır hale getirmek için, gerekli tasahhüpler yapılır ve biz de büyük bir müşkülattan kurtulmuş oluruz.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Kırca.

COŞKUN KIRCA (İstanbul Milletvekili) — Muhterem arkadaşlarım; bir usul meselesi için vaktinizi bu kadar almaktan müteessirim. Fakat geçen defa kurulan İçtüzük Geçici Karma Komisyonunun bendeniz Sözcüsü idim. Bu Geçici Karma Komisyonunun o tarzda kuruluşunun pek de birleşik toplantının mahiyetine uygun olmadığını ilgililere izah etmeye çalışmıştım, başarı kazanamadım. Çok şükür, Birleşik Toplantı İçtüzüğü'nün Resmî Gazetede yayınlanmasından 90 gün çoktan geçti de, Birleşik Toplantı İçtüzüğü'nün aslında usulüne uygun olmadan kurulmuş bir Geçici Karma Komisyon tarafından hazırlanıp savunulduğu yolunda bir usulî itiraz yapılarak Anayasa Mahkemesinde bir iptal kararı çıkması sağlanmamış oldu. Aslında bu usulî bir bakımdan olacaktı, lüzumsuz bir şey olurdu, fakat olabilirdi.

Usullere çok riayet etmemiz gereken bir ortam içinde yaşıyoruz. Bir Anayasa Mahkemesi var, usulî aksaklıklardan dolayı dahi kanunların haklı olarak, yerinde olarak Anayasa Mahkemesinde iptal edildiğini görüyoruz.

Şimdi mesele ne? Sayın Özarda'nın ve Sayın Başkanlığın ilk sunuşu icabı yerine getirilecek olursa, evet bir gün kazanacağız; fakat zannederim Birleşik Toplantının mahiyetine uygun bir tarzda bu komisyonu seçmiyeceğiz. Millet Meclisi Anayasa Komisyonu toplanacak, yedi tane üyesini bu komisyonu tefrik için seçecek. Cumhuriyet Senatosunun Anayasa ve

Adalet komisyonları da toplanacak, yedi üyesini yine bu geçici karma komisyonu tefrik etmek üzere seçecek. Şimdi bu geçici karma komisyon İçtüzük Komisyonu neresinin komisyonu, Birleşik Toplantının komisyonu. Bu komisyon ne Millet Meclisinin karşısında bir rapor savunacak, ne de Cumhuriyet Senatosu karşısında. Kimin karşısında? Birleşik Toplantının karşısında. Birleşik Toplantının bir komisyonu olarak çalışacak. Birleşik Toplantının komisyonuna kimler üye seçecek? Birleşik Toplantının komisyonu olmıyan bazı komisyonlar üye seçecek. Bunu Millet Meclisinde geçici komisyonların seçilmesine benzetmiyelim. Çünkü geçici komisyonlar bir teamül gereğince Millet Meclisinin daimî komisyonları olarak geçici komisyona üye seçiyorlar. Yani Millet Meclisi içinde bir geçici komisyon kurdurduk, nasıl seçiyor şimdi bunu? Daimî komisyondan üyeleri seçip terfik ediyorlar. Ama o daimî komisyonların hepsi, tıpkı seçecekleri geçici komisyon gibi. Millet Meclisinin daimî komisyonlarıdır. Halbuki bu şıkta böyle değil. İçtüzüğümüzü tadil için, bir geçici karma İçtüzük Komisyonu kuracağız ve bu maksatla Millet Meclisinin ve Cumhuriyet Senatosunun birer komisyonu bu komisyona üye seçecek. Yani Birleşik Toplantı dışındaki iki heyet, Birleşik Toplantının bir komisyonunu kuracak. Bana Anayasanın ruhu bakımından ve teşriî heyetlerin birbirinden farklı oluşu prensibi bakımından bendeniz imkân göremiyorum. Ne yapmak lâzım şu halde? İçtüzüğümüz emretmiş, geçici bir komisyon kurulduğu zaman bunun yarısı milletvekili, yarısı senatör olur, demiş. Güzel... İhtisasa da riayet ederek, Sayın Reşat Özarda'nın söyledikleri gibi, bunlar ihtisasa riayet edilmesi için Millet Meclisinde orasının Anayasa Komisyonunun, Senatoda orasının Anayasa ve Adalet Komisyonunun üyeleri olsunlar... Güzel. Ama, Birleşik Toplantının dışında kalan birtakım heyetler tarafından üyeleri seçilsin. Ya? Birleşik Toplantının içinde faaliyette bulunan heyetler tarafından seçilsin. Kimdir bu heyetler? Gruplar. Gruplar namzetlerini gösterirler, Sayın Başkanlığın hazırlıyacağı listeye göre, bu suretle hem grupların kuvvet oranları dâhilinde temsil edilmeleri sağlanır, hem de bunların yedi senatör ve yedi milletvekiline bölünmeleri sağlanır. Bunu Başkanlık mükemmel surette takdir edip partiler arasında senatör ve

milletvekillerini böler, namzetleri gösterilir ve onlar burada seçilir. Bizim başkaca daimî komisyonumuz yok ki, bu daimî komisyonlar kendi aralarından üye seçerek bu geçici karma komisyonu kursunlar. O halde seçecek bir tek heyet var, o da heresi? Birleşik Toplantı Umumi Heyeti. Bunun dışında Senatonun bir komisyonu Birleşik Toplantının bir geçici komisyonunu kurmak için üye seçecek Millet Meclisinin bir komisyonu Birleşik Toplantının bir komisyonunu kurmak için üye seçecek, buna imkân yoktur. O zaman Birleşik Toplantı dışındaki organizmler Birleşik Toplantının işlerine müdahale ediyor demektir. Bunu Meclislerin kendi yetki ve görevleri içerisinde birbirlerinden ayrı ve farklı oldukları prensibi ile bağdaştırmamıza imkân yoktur.

Bu itibarla, teklifimi özetliyorum arkadaşlarım, muhterem Başkanlık bir liste tesbit eder. 7 üye Senatör, 7 üye Milletvekili. Hangi senatörler, hangi milletvekilleri, Birleşik Toplantıdaki siyasi parti grupları ve diğer grupların kuvvetleri oranlarına göre hangi partilere düşecektir, bunları da Başkanlık bir listede tesbit eder ve gruplara bildirir. Gruplar namzetlerini tesbit eder Başkanlığa verirler ve Heyeti Umumiyede, mademki Millet Meclisi İktüzüğü uygulanıyor, yeni İktüzük yapılırsa idi, tebligat yapılmak yolu ile seçilmiş sayılacaktı, eski mevcut İktüzüğe göre gizli oyla seçilir ve usulüne göre ve Birleşik Toplantının sınırları dışına çıkılmaksızın, munhasıran Birleşik Toplantı içinde vazife gören heyetlerin yapacakları işlemler neticesinde bu komisyon kurulur ve usulüne göre kurulmuş olur. Bir iki gün kaybederiz, fakat zannedirimki usulüne çok daha uygun bir şekilde hareket etmiş oluruz ve bundan da zannediyorum, meselenin selâbeti bakımından bir şey kaybetmiş olmayız, kazanmış oluruz.

Sayın Tahtakılığ'ın mülâhazalarına gelince; bu mülâhazalar daha ziyade zannediyorum, kendilerinin zihninde tahkikat hazırlık komisyonlarını veyahut tahkik komisyonlarını kastediyorlardı. Onlar için dahi Anayasanın 85 nci maddesi grupların oranları dairesinde temsili ni emretmektedir. Kendilerinin arzuları yerine getirilmek isteniyorsa, Sayın Başkanlığın belirttiği gibi, öyle sanıyorum ki sadece İktüzüğümüzü değil aynı zamanda Anayasamızı de-

ğiştirmek icabedecektir. Buna imkân yoktur. Kaldı ki, şimdi seçeceğimiz komisyon ne bir tahkikat komisyonudur, ne de bir hazırlık yapacak olan komisyonudur. Nedir? Bir İktüzük tadilini tetkik edip Birleşik Toplantıya rapor verecek olan bir komiyondur. Bu komisyonun üyelerini de Birleşik Toplantı dışındaki teşriî heyetlere bağlı komisyonlar tarafından seçtirmemiz, öyle sanıyorum ki, Anayasanın ruhuna katıyen uygun düşmez.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, Birleşik Toplantı İktüzüğümüzün 2 nci maddesine göre evveleminde Komisyon kurulmasına sonra da bu Komisyonun ne suretle teşkil edileceğine karar verilmesi iktiza eder. Sayın Özarda'nın İktüzük tadil teklifini incelemek üzere bir Geçici Karma Komisyonun kurulması hususunu oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler?... Kabul etmeyenler?... Kabul edilmiştir.

Kurulmasına karar verdiğiniz bu komisyonun ne suretle kurulması lâzımgeldiği yolunda Sayın Kırca tarafından verilmiş bir önerge vardır, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Her iki Meclisin Anayasa Komisyonu üyeleri arasından 7 şer üyenin Anayasanın 85 nci maddesine göre gruplar tarafından gösterilerek adayların Genel Kurulda seçilmesini arz ve teklif ederim.

İstanbul Milletvekili
Coşkun Kırca

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, bu önergede Cumhuriyet Senatosunun Anayasa ve Adalet Komisyonundan yedi, Millet Meclisinin de Anayasa Komisyonundan yedi üyenin ayrılacak ve Anayasanın 85 nci maddesine göre bu üyelerin hangi oranlarda, hangi gruplara düşeceğinin de Başkanlıkça yine usulüne uygun olarak tesbit edilerek seçimin Heyeti Umumiyede yapılması teklif edilmektedir. Bu önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, şimdi şu şekilde bir teklifi oylarınıza arz ediyoruz. Gene Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonundan 7, Millet Meclisi Anyasa Komisyonundan 7 üye seçilecektir. Bu üyeler Başkanlıkça tesbit edilecek oranlar dâhilinde gruplara düşecek hisse ölçüsünde seçilecektir. Yalnız se-

çim ifade ettiğim Komiyon içinden ve Komisyon tarafından yapılacaktır. Bu hususu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Gereği yapılacaktır.

8. — *Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Sanayi Bakanı Mehmet Turgut ile eski Bayındırlık Bakanı Ordu Milletvekili Arif Hikmet Onat hakkında Anayasanın 90 ncı ve T. B. M. M. Birleşik Toplantısı İçtüzüğü'nün 12, 14 ve 22 nci maddeleri gereğince bir Meclis soruşturması açılmasına dair önergesini incelemek üzere kurulacak Türkiye Büyük Millet Meclisi Soruşturma Hazırlık Komisyonuna üye seçimi (9/53)*

9. — *Cumhuriyet Senatosu üçte bir seçimlerinin yenilenmesi üzerine, evvelce teşekkül etmiş Soruşturma Hazırlık Komisyonlarında hâsıl olan açıklara üye seçimi*

BAŞKAN — Seçimler yapılacaktır. Fakat, daha evvel birinci hususta verilmiş olan soruşturma önergesinin yarım kalmış olan okunmasına devam edeceğiz.

«Tekfen Firması ise buna verdiği 27 Eylül 1963 günlü cevabında, ihale kararıyla ilgili yazıdan bahsederek telefonla bilgi verilmesinin 11 Eylül 1963 günü yapıldığını ve Erdemir'in yazısındaki tarihin böylece düzeltilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Erdemir'ce bu yazıya cevap verilmeyerek Tekfen Firmasının 12 Temmuz 1963 tarihinde yaptığı teklifle bağlı olmadığı yolundaki iddiası da kabul edilmiştir.»

İşin şayanı hayret olan tarafı, Tekfen Şirketi teklifi ile bağlı olmadığını kabul ettirdiği tarihten evvel ve ilk mektubunda ihaleden rücu ettiğini bildirerek teminatının iadesini istemiş olmasına rağmen Erdemir'e yazdığı 16 Eylül 1963 günlü yazı ile baraj inşaatının yeni bir ihaleye gidilmeden kendisine verilmesini istemiş, ancak bunun için birçok yeni şartlar ileri sürmüş, müddetin uzatılmasını, fiyatların artırılmasını, teminat verilmesini talebetmiş ve bu istekleri de Erdemir'ce kabul edilmiştir. Böylece ilk müracaatta 12 milyon küsur liraya ihalesi mümkün olan Gülüş barajı inşaatı, yuyardaki izahattan da anlaşılacağı veçhile, birtakım hesaplı tertipler neticesinde istenen mecraya sokulmuş ve baraj inşaatının maliyeti büyük bir ustalıkla 12 milyon küsur liradan 27 milyon küsur liraya çıkarılmıştır.

Özel murakıplar raporu, çeşitli konularda yapılan suiistimallerin hazin hikâyeleri ile doludur. Yüz milyonları bulan suiistimallerin organize bir kuvvet olarak çalışan Daniş Koperin reisliğindeki bir şebeke tarafından nasıl yürütüldüğü, memleketin nasıl soyulduğu misallerle, rakamlarla ortaya konmuştur. Hammadde ithalinde, liman inşaatında, kireçtaşı ihalesi ve yürütülmesinde oynanan oyunlar en müthiş zabıta romanlarını gölgede bırakacak önemdedir. İnsan bu rapordaki olayların derinliklerine nüfuz ettikçe bir (MAFİA) teşkilâtıyla karşı karşıya olduğundan şüphe ve endişeye düşmektedir.

Hal böyle iken Sanayi Bakanı Mehmet Turgut'un gayreti ile 10 Ocak 1966 tarihinde fevkalâde toplantıya çağrılan Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T. A. Ş. Hissedarları Umumi Heyetinde, özel murakıplar raporu incelenmeden Sümerbank ve Karabük Demir - Çelik Fabrikaları İdare Meclislerine evvelden aldırılan kararlarla bütün bu yolsuzlukların üzerine sünger çekilmiş ve Erdemir İdare Meclisi ibra edilmiştir.

Arif Hikmet Onat'ın mesuliyet derecesi : Halen Ordu Milletvekili bulunan eski Bayındırlık Bakanı Arif Hikmet Onat'ın hâdisedeki hukuki durumunu tesbit ettiğimizde; Millet Meclisi Araştırma Komisyonunun 29 . 6 . 1965 tarih ve 1033 sıra sayılı raporunun 8 nci sayfasının (d) bendinde :

«Bayındırlık Bakanlığı makinalarını, Sezai Türkes Firması tarafından kullanılmak üzere Edemir'e kiralanması millî menfaatler mülâhazası ile iyi niyete makrun ise de Erdemir, İktisadi Devlet Teşekküllü statüsüne dâhil bir kuruluş olmadığı cihetle K/792 sayılı Kararnameye mugayir bir muamele yapılmış olduğundan, Bakanın mesuliyeti derecesinin ancak adlî mânada bir soruşturma yapılması halinde taayyün edebileceği kanaatine varmış bulunuyoruz.» denmektedir.

Sezai Türkes - Fevzi Akkaya Firması bida-yeten hiçbir ocağa sahip olmadan Bayındırlık Bakanlığına ait bir kireçtaşı ocağının ruhsatname tarih ve numarasını göstermek suretiyle ihaleye girdiği, Erdemir'in bundan sonra Zonguldak Valiliğine yazı yazarak Sezai Türkes'e ocak ruhsatnamesi verilmesi için teşebbüs ve tavassuta giriştiği, ocaktan mahrum olduğu gibi

makina ve araçtan da mahrum olan bu firma ile özel menfaatle dayanan bir işbirliği neticesinde Daniş Koper'in nüfuzunu kötüye kullanarak Bayındırlık Bakanlığına ait makinaları da bu mütaahhit namı hesabına kullandığı bir vakıadır. Bakanın, vaktinde bütün bu tertiplerden haberdar edilmiş olmasına rağmen, bile bile memuriyet vazife ve nüfuzunu suiistimal ederek bu kanunsuz işlemi yaptırdığı sabittir. Burada millî menfaat duygusu hüsnüniyet gibi mefhumlardan bahesilemez. Binaenaleyh Bakanın bu eyleminden dolayı T. C. Kanununun 240 ncı maddesi gereğince tecziye edilmek üzere Yüce Divana sevki gerekmektedir.

Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları ve Limanlar Genel Müdürlüğünde kanunsuz kira anlaşmasını hazırlayan, imza ve paraf eden yetkili memurlar da aynı derecede suçludurlar. Açılacak Meclis soruşturması neticesinde bu memurların da kimler olduğu tesbit edilerek Bakanla birlikte yargılanmak üzere Yüce Divana sevkleri gerekmektedir.

Mehmet Turgut'un mesuliyet derecesi : Halen Bursa Milletvekili ve Sanayi Bakanı bulunan Mehmet Turgut'un mesuliyet derecesinin tesbitinde :

Ereğli Demir - Çelikte yapılan yolsuzluklar Millet Meclisi Araştırma Komisyonu ve murakıplar raporlarıyla tesbit edildiği halde Sanayi Bakanlığına bağlı birer Umum Müdürlük olan Sümerbank ve Karabük Demir - Çelik Fabrikaları İdare Meclislerince ibra edilmişlerdir. Bir ilmi heyet vasfını taşıyan ve bu yolsuzlukları tahkik etmek üzere tam yetki ile görevlendirilmiş olan özel murakabe heyetinin altıbuçuk aylık çalışması neticesinde ortaya çıkardığı yolsuzlukları hükümsüz sayacak ehliyet ve liyakata sahibolmayan ve aynı zamanda hiçbir inceleme ve araştırma yapmayan bu idare meclislerinin aldıkları kararlar tamamen kanunsuz olup suç teşkil etmektedir.

Özel Murakabe Heyeti raporunun Sümerbank Genel Müdürlüğüne verilmesinden sonra eski Genel Müdür Rahmi Tuncagil tarafından bu rapor vazifelendirilen beş kişilik bir komisyona verilmiş ve bunun iyice incelenerek İdare Meclisine sunulmak üzere mütalâalarının bildirilmesi istenmiştir. Bu Komisyon da hazırladığı ikinci bir raporda, suiistimallerin sabit olduğunu, binaenaleyh Erdemir İdare Meclisinin ademi ibrasına karar verilmesi lâzımgeldiğini imzaları tahtında bildirmiş-

lerdir. Bu arada Genel Müdür değişmiş, yeni Genel Müdür vazifeye başladıktan pek kısa bir müddet sonra, işin mahiyetini bilmeden, raporları okuyup incelemeyen bir gün İdare Meclisini toplamış ve «Bu işte ibra kararı verilmesi lâzımdır. Ben böyle bir kararın ittifakla verilmesini arzu etmekteyim.» diyerek ve raporları okutturmuyarak, hepsi de memur olan ve işinden atılma endişesi içinde bulunan heyetten istediği kararı aldırmıştır. Bu karara karşı müstenkif kalan bir üye de, birkaç gün sonra bu görevinden affedilmiştir. Yakında esas memuriyetinden de olacağına şüphe yoktur.

Burada zikredilmeye değer bir husus daha vardır. Sümerbank Umum Müdürünün görevlendirdiği Tâli Komisyon; Hukuk Müşaviri, İştirakler Müdürü, bir İnşaat Mühendisi, bir Avukat ve bir Teknik Müfettişten kurulmuştu. Bu Komisyon ademi ibra kararını ittifakla almıştı. Fakat İdare Meclisinin toplandığı gün, Hukuk Müşaviri Adnan Erol ve İştirakler Müdürü Salih Yener de Genel Müdür tarafından toplantıya çağırılmış ve bu iki zat birgün evveline kadar muhafaza ettikleri kanaatlerine ve komisyon tarafından değiştirilmemiş olan imzalarını taşıyan yazılı mütalâalarına rağmen, bu defa bâzı tesirler altında kalarak kanaatleri ve yazılı mütalâaları hilâfına Erdemir İdare Meclisinin ibrası tezini savunmuşlardır. Böylece bu iki zat da İdare Meclisi Üyeleriyle aynı derecede suçlu durumuna düşmüşlerdir.

Bâzı memurların durumunu şimdiden tehlikeye sokmamak için Sanayi Bakanı Mehmet Turgut'un arzu ettiği ibra kararını aldırılmakta oynadığı rolü ve yaptığı tesirleri ancak Meclis Soruşturma Komisyonunda izah etmeyi daha uygun buldum.

Türkiye Demir ve Çelik Fabrikaları İdare Meclisi ise, Karabük'te yaptığı toplantıda özel murakıplar raporunu madde madde incelemiş ve suiistimallerin sübutuna, İdare Meclisinin ademi ibrasına karar almıştır. Bu karar, zabıtlara ve karar defterine geçmiştir. Ancak Ankara'ya geldikten sonra tesirlerle bu karar değiştirilerek burada ekseriyetle İdare Meclisinin ibrası hakkında ikinci bir karar alınmıştır.

Erdemirdeki yolsuzlukların sevk ve idaresinde görülen ince maharet, mevcut raporlara rağmen ibra keyfiyetinde de kendini göstermiş ve Daniş Koper'in şaşmaz metodu başarıya ulaşarak

iki resmî Devlet Sektörü temsilcisinin havaya kal-
kan iki parmağı bütün yolsuzlukları birer sihir-
baz değneği gibi görünmez hale getirerek Daniş
Koper ve Şürekâsını bir defa daha temize çıkart-
mıştır. Arkasından para olukları gazete ve der-
gilerin kasalarına akıtılarak bu yüz kızartıcı hâ-
dise bir zafermiş gibi bol ücretli ilânlarla efkârı
umumiyeye duyurulmuş ve gazetelerin de ağızları
kapatılarak kendilerince artık her şey olup bit-
miştir.

Bütçe Kanununun, Bütçe Karma Komisyonun-
daki müzakeresi sırasında, bir milletvekili konu-
ya temas ederek özel murakıplar raporuna rağ-
men Erdemir yöneticilerinin ibra edilmesi karşı-
sında Sanayi Bakanı Mehmet Turgut'un ne dü-
şündüğünü, kendisinin de aynı kanaate iştirak
edip etmediğini sormuş ve Sayın Bakan bu so-
ruya şu cevabı vermiştir: «Orası bir Limitet Şir-
kettir. Bizi alâkadar etmez.»

Millet Meclisi Araştırma Komisyonunun ra-
porunda da belirtildiği gibi, bir milyar liralık
Devlet imkânının yattığı bir müessese ile Devletin
ilgilenmesinden daha tabii bir şey olamaz. Bu ba-
kimden Bakanın cevabı ciddiyetle kabili telif de-
ğildir. Böyle bir davranış millî menfaatlere aykırı
olduğu gibi Devletin bir unsuru olan Parlâ-
mentonun el koyduğu bir mesele hakkında bu söz-
lerin sarf edilmiş olması da, Parlâmentoyu kü-
çümseyen bir zihniyetin ifadesidir.

Türkiye'ye yapılan dış yardımların mahalline
sarf edilmiş olup olmadığını tahkik için yurdu-
muza her sene yabancı uzmanlar gelip inceleme-
ler yaparak kendi hükümetlerine raporlar verir-
ken, Anayurdumuzda sermayesinin yarısından faz-
lası İktisadi Devlet Teşekküllerine aid olup ay-
rıca Türkiye Büyük Millet Meclisinin kabul ettiği
kanunlarla Hazinesinin yüz milyonlarının yattığı
ve üstelik % 6 temettüü Hazine tarafından ga-
ranti edilen bir müessesede işlenen yolsuzluklar
hakkında bir Bakanın: «Orası bir Limitet Şir-
kettir, bizi alâkadar etmez.» demesi cidden hazin-
dir. Bu beyan, hükümlerimizde haklarımızı zede-
lemekte olduğu gibi 440 sayılı Kanunun 9 ve 28 nei
hükümlerini de tanımamak mânasına gelir.

Netice ve talep :

1. Yukarıda izah olunan sebeplere binaen
Anayasanın 90 ve Türkiye Büyük Millet Meclisi
Birleşik Toplantısı İctüzüğünün 14 neü mad-

deleri gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisi
Soruşturma Hazırlık Komisyonu kurulmasını,
aneak bu komisyonda bütün siyasi parti grupları
temsil edilmek üzere 14 kişiden terekkübettilme-
sini,

2. Millet Meclisi Araştırma Komisyonunun
bu konu ile ilgili dosyası ile özel murakıplar he-
yetinin raporu münderecatı esas alınarak Meclis
Soruşturması açılmasına karar verilmesini ve ku-
rulacak Türkiye Büyük Millet Meclisi Soruştur-
ma Komisyonunun bütün siyasi parti gruplarını
temsil etmek üzere 16 kişiden terekkübettilmesi-
ni,

3. Bu Komisyonca, Millet Meclisi Araştırma
Komisyonunun 29 . 6 . 1965 tarih ve 1033 sıra
sayılı dosyasının ve Ereğli Demir - Çelik Fabrika-
ları T. A. Ş. Özel Murakabe Heyetinin 9.10.1965
tarihli raporunun inceleme ve soruşturmaya esas
olarak alınmasını, ayrıca Erdemir'in kuruluştan
bugüne kadar olan bütün muamelelerinin incele-
nerek yolsuzluk miktarının tam olarak tesbit edil-
mesini,

4. Bayındırlık Bakanlığı makinalarının, Se-
zai Türkoş - Fevzi Akkaya Firması tarafından
kullanılmak üzere Erdemir'e kiralanması K/792
sayılı Kararnamue hükümlerine mugayir bulun-
ması hasebiyle bu işten birinci derecede sorumlu
bulunan Ordu Milletvekili, eski Bayındırlık Ba-
kanı Arif Hikmet Onat hakkında, yalnız bu fi-
linden dolayı eylemine uyan 440 sayılı Kanunun
9 ve 28 nei maddeleri delâletiyle T. C. Kanunu-
nun 240 neü maddesi gereğince tecziye edilmek
üzere ve Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları ve
Limanları Genel Müdürlüğünde bu kanunsuz ki-
ra anlaşmasını hazırlayan, imza ve paraf eden yet-
kili memurların da, tesbit edilerek bunlar hakkın-
da da 440 sayılı Kanunun 28 nei maddesi delâle-
tiyle Türk Ceza Kanununun 240 neü maddesi ge-
reğince ceza tâyin edilmek üzere Bakanla birlik-
te Yüce Divana sevklarına karar verilmesini,

5. Özel Murakıplar Heyeti raporuna rağmen
suiistimallerin örtbas edilmesini sağlayan veya
vazifelerini kötüye kullananlar hakkında Bakan-
lık görevini yerine getirmemek suretiyle yolsuz-
lukları himaye eden Bursa Milletvekili Sanayi
Bakanı Mehmet Turgut hakkında 440 sayılı Ka-
nunun 9 ve 28 nei maddeleri delâletiyle Türk Ce-
za Kanununun 240 neü maddesi gereğince ve va-
zifelerini kötüye kullanmak suretiyle ilmî bir hü-
viyetleri olmamasına rağmen Özel Murakabe He-

yeti raporunda tesbit edilen yolsuzlukları ret ve cerh edecek bir esbabı mucibe gösterilmeksizin ve kendilerinin bu konuda yetkisiz olduklarını düşünmiyerek Erdemir İdare Meclisi Başkanı ve üyeleri hakkında ibra kararı veren Sümerbank Genel Müdürlüğü ile Karabük'te Türkiye Demir Çelik Fabrikaları Genel Müdürlüğü İdare Meclisi Başkan ve üyeleri ve aynı suçta iştirak etmiş olan Sümerbank Genel Müdürlüğü Hukuk Müşaviri Adnan Erol ve İştirakler Müdürü Salih Yener'in 440 sayılı Kanununun 28 nci maddesi delâletiyle Türk Ceza Kanununun 240 nci maddesi gereğince tecziye edilmek ve bilâhara, ibra ettikleri sorumlulara rücu hakları mahfuz bulundurulmak kaydı ile tesbit edilecek suiistimaller miktarlarının kendilerinden tazminen tahsiline karar verilmek üzere Sanayi Bakanı Mehmet Turgut ile birlikte Yüce Divana sevklarine karar verilmesini arz ve talebederim.

Aydın Milletvekili
Reşat Özarda

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, okunmuş bulunan önergede Soruşturma Hazırlık Komisyonununun 14 üyeden teşekkül etmesi de teklif edilmektedir. Halbuki bizim Birleşik Toplantı İçtüzüğü'nün bununla ilgili hükmü şöyledir:

«Konunun gündeme alındığı gün Genel Kurul bu hususta soruşturma açılmasının gerekli olup olmadığına dair inceleme yapmak üzere bir T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonunu görüşme yapmaksızın seçer. Bu Komisyon altı T. B. M. M. üyesinden kurulu olup, üyelerinin yarısı Cumhuriyet Senatosu Üyesi, yarısı da Milletvekili olur.» demektedir. Bu sebeple, biz seçilecek olan bu Soruşturma Hazırlık Komisyonunu altı üyeden ibaret olarak seçtireceğiz. Önergede tebarüz ettirilen husus İçtüzüğe uygun değildir.

Muhterem arkadaşlarım, biraz evvel okunan önerge gereğince teşekkül etmesi icabeden bir altı kişilik Soruşturma Hazırlık Komisyonu vardır, bir de ayrıca, daha evvel teşekkül eden muhtelif soruşturma hazırlık komisyonları üyelerinden bâzılarının kısmi Senato üyeliği seçimleri münasebetiyle yeniden seçilmesi veya seçilmemiş olması yüzünden o komisyonlarda münhalâtın zuhur etmiş olmasıdır. Yüksek Heyetinizin tasviplerine şu hususu sunuyorum. Gerek bu okunmuş olan önerge gereğince kuru-

lacak altı kişilik Soruşturma Hazırlık Komisyonunun, gerekse diğer, daha evvel müteşekkil komisyonlardaki münhalât dolayısıyla yapılacak seçimin tümünün birlikte yapılması hususudur. Bu hususu tasvibinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İki tane kutu konacaktır, bu kutudan bir tanesi şimdi okunan önerge dolayısıyla seçilecek altı kişilik Soruşturma Hazırlık Komisyonudur, diğeri de birlikte 1 numaralı komisyona 2 üye, 2 numaralı komisyona 2 üye, 3 numaralı komisyona 1 üye, 4 numaralı komisyona 1 üye, 5 numaralı komisyona da 1 üye seçimini ihtiva eden bir ayrı kutudur. 7 numaralı komisyonun bütün üyelerinin müstafi addedilmesi kararlaştırıldığı için basıp dağıttığımız oy pusulasının en son ismi olan Şeref Kayalar'ın ismi çizilerek kutuya atılacaktır.

Şimdi, gerek 1 numaralı kutuya atılacak, gerek 2 numaralı kutuya atılacak pusla, matbu olarak sayın üyelere dağıtılacaktır. Her iki oylama için yapılacak tasnifin aynı tasnif heyeti marifetiyle yapılması hususunu oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Şimdi bu Tasnif Heyetini tesbit için adçekiyoruz. İsa Bingöl (Cumhuriyet Senatosu Muş Üyesi). Sayın Bingöl buradalar mı efendim?.. Yoklar. Sayın Orhan Kabıbay?.. Yok. Sayın Hüdayi Oral?.. Yok. Sayın İskender Cenap Ege?.. Burada. Sayın Salih Yıldız?.. Yok. Sayın Hüseyin Ataman?.. Burada. Sayın Melâhat Gedik?.. Burada.

Oy verme işlemine nereden başlanacağını tesbit ediyoruz. Seçime Gümüşane seçim muntakasından başlıyoruz.

BAŞKAN — Oylamaya katılmamış olan arkadaşlarımız lütfen katılsın efendim.

Oyunu kullanmıyan arkadaşımız?.. Yok. Oylama işlemi bitmiştir.

Tasnif Heyeti lütfen yerini alsın.

(Tasnifler yapıldı.)

BAŞKAN — Tasnif neticelerini arz ediyorum.

Yüksek Başkanlığa

Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Sanayi Bakanı Mehmet Turgut ile eski Bayındırlık Bakanı Ordu Milletvekili Arif Hikmet Onat hakkında Anayasanın 90 nci ve Türkiye Büyük

Millet Meclisi Birleşik Toplantısı İctüzüğününün 12, 14 ve 22 nei maddeleri gereğince bir Meclis soruşturması açılmasına dair önergesini incelemek üzere kurulacak Türkiye Büyük Millet Meclisi Soruşturma Hazırlık Komisyonu için yapılan üye seçimine 187 zat katılmış ve neticede aranılan nisap hâsıl olmadığından ismen tasnif yapılmamıştır. Arz olunur.

Üye	Üye
Aydın Senatörü	İstanbul Milletvekili
İskender Cenap Ege	Hüseyin Ataman

Üye
Samsun Milletvekili
Melâhat Gedik

BAŞKAN — Nisap olmadığı için yeniden oylarınıza arz edilecektir. Bilgilerinize sunulur.

Yüksek Başkanlığa

27 Mayıs 1960 tarihinden evvel bâzı eski bakanların görevleri ile ilgili suçlarından dolayı soruşturma istemine dair Başbakanlık tezkerelerini incelemek üzere kurulan 1 numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi Soruşturma Hazırlık Komisyonunda açık bulunan üyelik için yapılan seçime 186 zat katılmış ve neticede aranılan nisap hâsıl olmadığından ismen tasnif yapılmamıştır. Arz olunur.

Üye	Üye
Aydın Senatörü	İstanbul Milletvekili
İskender Cenap Ege	Hüseyin Ataman

Üye
Samsun Milletvekili
Melâhat Gedik

BAŞKAN — Nisap olmadığı için seçim yenilenecektir.

T. B. M. M. Başkanlığına

27 Mayıs 1960 tarihinden evvelki bâzı eski bakanların görevleri ile ilgili suçlardan dolayı soruşturma istemine dair Başbakanlık tezkerelerini incelemek üzere kurulan 2 numaralı T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonunda açık bulunan üyelik için yapılan seçime (186) zat katılmış ve neticede aranılan

nisap hâsıl olmadığından ismen tasnif yapılmamıştır. Arz olunur.

Üye	Üye
Aydın Senatörü	İstanbul Milletvekili
İskender Cenap Ege	Hüseyin Ataman

Üye
Samsun Milletvekili
Melâhat Gedik

BAŞKAN — Burada da nisap hâsıl olmadığından oylama yenilenecektir.

Yüksek Başkanlığa

Eski Bakanlardan Celâl Yardımcı, İktisat ve Ticaret Bakanlığı makamını ve eski Sanayi Bakanı Samet Ağaoğlu ile suç ortağı memurlar hakkında eski bakanlardan Halûk Şaman ve Sanayi eski Bakanı Samet Ağaoğlu haklarındaki dosyaları incelemek üzere kurulan T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonunda açık bulunan üyelik için yapılan seçime (186) zat katılmış ve neticede aranılan nisap hâsıl olmadığından ismen tasnif yapılamamıştır. Arz olunur.

Üye	Üye
Aydın Senatörü	İstanbul Milletvekili
İskender Cenap Ege	Hüseyin Ataman

Üye
Samsun Milletvekili
Melâhat Gedik

BAŞKAN — Burada da nisap hâsıl olmadığından seçim yenilenecektir.

Yüksek Başkanlığa

Eski Ticaret Bakanı Fennî İslimyeli ve eski Bayındırlık Bakanı Arif Hikmet Onat haklarında inceleme yapmak üzere kurulan T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonunda açık bulunan üyelik için yapılan seçimde (186) zat katılmış ve neticede aranılan nisap hâsıl olmadığından ismen tasnif yapılamamıştır. Arz olunur.

Üye	Üye
Aydın Senatörü	İstanbul Milletvekili
İskender Cenap Ege	Hüseyin Ataman

Üye
Samsun Milletvekili
Melâhat Gedik

BAŞKAN — Burada da nisap hâsıl olmadığından seçim yenilenecektir.

Yüksek Başkanlığa

Ticaret Bakanı Cumhuriyet Senatosu Amasya Üyesi Macit Zeren hakkında inceleme yapmak üzere kurulan T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonunda açık bulunan üyelik için yapılan seçime (186) zat katılmış ve neticede aranan nisap hâsıl olmadığından ismen tasnif yapılmamıştır. Arz olunur.

Üye

Aydın Senatörü
İskender Cenap Ege

Üye

İstanbul Milletvekili
Hüseyin Ataman

Üye

Samsun Milletvekili
Melâhat Gedik

BAŞKAN — Bu üyeler okuduğum bütün tasniflerde ayındır ve Sayın İskender Cenap Ege, Sayın Melâhat Gedik ve Sayın Hüseyin Ataman'dır. Bunda da nisap hâsıl olmadığı için seçim yenilenecektir.

Muhterem arkadaşlarım, arz edilen tasnif neticelerine göre Meclisimizde nisap kalmadığı için birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 17,00

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Birleşik toplantısı

GÜNDEMİ

DOKUZUNCU BİRLEŞİM

23 . 6 . 1966 Perşembe

Saat : 14,00

1. — BAŞKANLIK DİVANININ SUNUŞLARI

1. — 27 Mayıs 1960 tarihinden evvel bâzı eski bakanların görevleri ile ilgili suçlarından dolayı soruşturma istemine dair Başbakanlık tezkerelerini incelemek üzere kurulan 1 numaralı T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonunun görev süresinin uzatılmasına dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi (9/79)

2. — 27 Mayıs 1960 tarihinden evvelki bâzı eski bakanların görevleri ile ilgili suçlardan dolayı soruşturma istemine dair Başbakanlık tezkerelerini incelemek üzere kurulan 2 numaralı T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonunun görev süresinin uzatılmasına dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi. (9/81)

3. — Eski Bakanlardan Celâl Yardımcı, İktisat ve Ticaret Bakanlığı makamı ve eski Sanayi Bakanı Samet Ağaoğlu ile suç ortağı memurlar hakkında eski bakanlardan Halûk Şaman ve Sanayi eski bakanı Samet Ağaoğlu haklarındaki dosyaları incelenmek üzere kurulan T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonunun görev süresinin uzatılmasına dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi (3/9,3/10.11,12 ve 13)

4. — Eski Ticaret Bakanı Fennî İslinayeli ve eski Bayındırlık Bakanı Arif Hikmet Orat haklarında inceleme yapmak üzere kurulan T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonunun görev süresinin uzatılmasına dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi. (9/1)

5. — Ticaret Bakanı Cumhuriyet Senatosu Amasya Üyesi Macit Zeren hakkında inceleme yapmak üzere kurulan T. B. M. M. Soruşturma Hazırlık Komisyonunun görev süresinin uzatılmasına dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi. (9/2)

6. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısı İçtüzüğü'nün 14 ve 16 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki tüzük teklifinin Cumhuriyet Senatosu komisyonlarından seçilecek 7 şer üyeden müteşekkil bir geçici komisyon kurulması hakkında Başkanlık Divanı sunuşu (2/282)

2. — TEKRARLANACAK OYLAMALAR

3. — SEÇİMLER

1. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Sanayi Bakanı Mehmet Turgut ile eski Bayındırlık Bakanı Ordu Milletvekili Arif Hikmet Orat hakkında Anayasanın 90 nci ve T. B. M. M. Birleşik Toplantısı İçtüzüğü'nün 12, 14 ve 22 nci maddeleri gereğince bir Meclis soruşturması açılmasına dair önergesini incelemek üzere kurulacak Türkiye Büyük Millet Meclisi Soruşturma Hazırlık Komisyonuna üye seçimi (9/53)

2. — Cumhuriyet Senatosu üçtebir seçimlerini yenilenmesi üzerine, evvelce teşekkül etmiş soruşturma Hazırlık komisyonlarında hâsıl olan açıklıklara üye seçimi.

4. — İÇTÜZÜĞÜN 6 NCI MADDESİ GEREĞİNCE BAŞKANLIĞA YÖNELTİLEN SÖZLÜ SORULAR

5. — ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLECEK KANUN TASARISI VE TEKLİFLERİ

6. — KANUN TASARISI VE TEKLİFLERİYLE İÇTÜZÜK TEKLİFLERİ

7. — MECLİS SORUŞTURMASI VE YÜCE DİVANA SEVK İLE İLGİLİ KANUNLAR